

dècada. La creació literària, musical i artística d'aquells anys de penombra va quedar reflectida en una proposta que ara té continuïtat en el cicle de conferències *60's versus 80's*, que es duu a terme al mateix museu, on els conferencians se centren en el cas gironí, i al Centre Cultural la Mercè, que aborda el context català. L'objectiu és que professionals vinculats als diferents àmbits creatius revisin en aquestes conferències la situació i els canvis experimentats al llarg de tres dècades en els camps literari, musical, cinematogràfic, del pensament, de la premsa o de la crítica.

Tal com ha recordat l'historiador Lluís Costa, la intensitat amb què es va viure la dècada dels seixanta contrasta amb l'atonía característica dels primers vint anys de franquisme. Això queda reflectit, per exemple, en l'activitat que van portar a terme

l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG) o l'Agrupació fotogràfica i Cinematogràfica. El cicle analitza l'explosió creativa dels anys seixanta, que va suposar la sortida del desert intel·lectual anterior i es va encarnar en un discurs sovint de caire humanista. Al llarg de la dècada següent, aquest discurs va accentuar el compromís polític per acabar desembocant, els anys vuitanta, en una deriva conservadora que va desdibuixar aquella explosió creativa.

De manera paral·lela als cicles de conferències s'ha programat una sèrie d'exposicions en vuit museus catalans, coordinades des del Museu d'Art de Girona, que permetrà entendre de forma visual els canvis decisius viscuts en l'àmbit artístic i cultural a Catalunya des dels anys seixanta.

Salvador Cargol

Vilabertran, 900 anys

De febrer a maig el Patronat del Monestir de Vilabertran, en col·laboració amb Atenea i l'Institut d'Estudis Empordanesos, ha ofert a la Sala Capitular set conferències amb motiu de la celebració del 900è aniversari de la consagració del temple de Santa Maria.

L'arquitecte Benet Cervera tracta de la història del conjunt edificat, des de l'inici (1065) amb Pere Rigau, nomenat primer abat el 1100 —any en què fou consagrada l'església, encara no ben acabada—, passant per tots els afegits seculars, fins a la decadència amb la desamortització de 1835 i la restauració des que el Patronat té vida. Joan Badia i Homs, imprescindible historiador del romànic, ofereix un repàs paral·lel a l'anterior però destacant la importància del monestir al país des de la perspectiva artística. Pere Freixas, director del Museu d'Història de la Ciutat de Girona —que substitueix Mn. Genís Baltrons, canonge del Capítol de la Catedral de Girona, previst inicialment però impedit per raons de salut—, parla de la Creu de Vilabertran, gòtica del s. XIV, visible a la capella funerària que al mateix segle s'hi feren construir els vescomtes de Rocabertí, senyors de Peralada i protectors de la col·legiata —al principi del Patronat, el periodista vigatà Manuel Brunet, casat a Castelló d'Empúries i després establert a Figueres, havia animat l'adequació de l'actual emplaçament—. Freixas també tracta de l'orfèbreria, i en general de l'art religiós gòtic. La pintora i

D'esquerra a dreta, Salvador Oliva, Pep Nadal, Narcís Comadira i Dolores Oller, en un col·loqui de poetes dels anys 60.

Migdiés negres

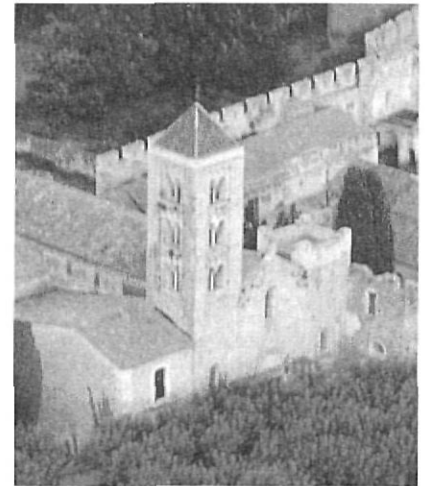
El migdia a l'estiu és l'hora crítica del melancòlic, el moment més perillós de la jornada, quan la plenitud solar governa sense cap ombra sobre la ciutat i la frescor matinal, alada i prometedora, ja s'ha assecat als llençols del dormitori. Ni un soroll, ni un moviment: una claror enlluernadora s'ensenyoreix de tots els racons de la casa i els cobreix de pols malaltissa, com un pol·len infecund. En aquesta calma suprema, perquè és sola llum i ajornament, els éssers satumins, que solen ser mandrosos i contemplatius, sucumbeixen a la seva pitjor amenaça: l'acció, la urgència de fer, l'única mesura que conceben per superar la densitat pantanosa del migdia. I aquest és el mal, perquè alguns, maldestres com són, escullen en aquesta hora fatídica l'acte radical del suïcidi. «Prou paraules; un gest», va escriure Cesare Pavese a l'última pàgina del dietari, just abans de posar en pràctica, en plena canícula d'agost, el seu propi lema d'«ésser tràgicament».

Les dades són reveladores: de la seixantena de persones que van llevar-se la vida l'any passat a la regió de Girona, gairebé la meitat van prendre la decisió al matí, contra la creença popular que l'ansietat s'accentua de nit. Però encara més: la major part dels casos es van registrar al juliol o l'agost, els mesos més calorosos de l'any, de manera que queda refutada la teoria de Robert Burton, el gran anatomista dels malenconiosos, segons el qual la tardor és l'estació més propícia als deliris atrabiliaris. No, l'estadística demostra que la desesperança absoluta assetja en la quietud exasperant dels migdiés de calda, quan ja s'han exhaurit les expectatives de l'alba i al davant només s'entreveu l'extens desert de la tarda. «Les coses memorables passen quan hi ha un gran espai de silenci al voltant», anotava Virginia Wolff al seu diari, i morir, certament, és un fet remarcable. Fa temps creia, com el jove Pavese, que al suïcidi només s'hi arribava per imprudència. «Si haguessin sabut esperar l'endemà», em deia, «molts estarien salvats». Però és evident que a vegades no queden forces ni per a aquesta curta espera. Fernando Pessoa, que del suïcidi va prendre el tel·lèctric del desfici, escrivia: «Esperar? Què he d'esperar, jo? El dia no em promet més que el dia, i jo sé que té decurs i fi. La llum m'anima, però no em millora, perquè sortirà d'aquí tal com he vingut». Atenció, doncs, a l'estiu que s'acosta: guardeu-vos de l'hora meridiana, aplaqueu-la amb llargues migdiades i, si en llevar-vos noteu encara el febril desassossec, sortiu al carrer i barregeu-vos amb la gent: no hi ha res millor per oblidar-se d'un mateix.

Eva Vázquez

catedràtica de dibuix Alicia Viñas disserta sobre el paisatge de Vilabertran a les obres dels molts artistes empordanesos que l'han pintat: a tall de mostra, n'esmentem el popular Lluís Roure, que, a més, visqué uns anys a redós del monestir. Eduard Puig Vayreda, president de l'Institut d'Estudis Empordanesos, recorda la història del Patronat de Vilabertran i especialment els esforços inicials i

l'entusiasme que hi dedicà l'esmentat Manuel Brunet. I Mn. Antoni Pladevall, historiador, tanca el cicle exposant el que era la vida monàstica fa mil anys: la vida quotidiana del monjo i de la comunitat, tema menys allunyat de l'esperit comú des de l'èxit de l'obra del polígraf italià Umberto Eco. Aquests darrers anys Vilabertran ha hostatjat el fons d'art de l'Avui, ha estat l'auditori dels concerts del

Pere Pagès

El campanar romànic del monestir de Santa Maria de Vilabertran.

festival anual de Joventuts Musicals...; fins i tot hom ha sentit parlar del monestir com a possible seu del Museu de l'Empordà o —i això seria ben poc pràctic— de l'arxiu comarcal empordanès. Belles iniciatives que no han de fer oblidar a les institucions que cal ajudar el Patronat a acabar la restauració de la joia gòtica del palau abacial i de la resta del conjunt: que aquest cicle tan interessant com docte els ho recordi.

Joan Ferrerós

Bioma, innovació i compromís

Una revista de defensa i estudi de la natura, descentralitzada i realitzada des de la capital de la Garrotxa, amb un públic objectiu a tot el territori de parla catalana.

Acaba de sortir del forn *Bioma*, nova publicació bimestral de natura de les terres de parla catalana. El subtítol és del tot aclaridor: «la»